

УДК 339.7

М. О. Горик-Чубатюк**асистент кафедри економіки, менеджменту і маркетингу,
Житомирський державний університет імені Івана Франка****О. М. Свінцицька к.е.н., доц.
кафедра управління персоналом та економіки праці,
Житомирський державний технологічний університет**

АНАЛІЗ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У СВІТОВОМУ ПРОСТОРІ

В статті досліджено прикладні та теоретичні аспекти виходу України на світовий ринок. Визначено сучасне становище країни та проаналізовано проблеми та перспективи на сучасному етапі розвитку. Охарактеризовано тенденції розвитку сучасного світового господарства. Проаналізовано розвиток економіки України на основі концепції «магічного п'ятикутника». П'ять складових якого, такі як: економічне зростання, стабілізація цін, рівновага платіжного балансу, бездефіцитний бюджет та повна зайнятість - дають змогу у забезпечені належного рівня розвитку національної економіки. Матеріал статті ілюструє динаміку показників розвитку України: динаміку валового внутрішнього продукту або економічний приріс країни, індекс споживчих цін та торговий баланс. Визначено суть та характеристику п'яти сучасних тенденцій за якими набуває розвитку світове господарство. Дана стаття демонструє, що українська економіка залежить прямопропорційно від напрямів та тенденцій розвитку світового господарства: його інтеграційних процесів; підтримці та розвитку партнерських зв'язків, формуванню та управлінню масштабними просуваннями, товарів, послуг, фінансів, робочої сили тощо.

Ключові слова: світовий ринок, економічне зростання, підприємництво, соціально-економічний розвиток, інтеграційні процеси, світове господарство, національна економіка, концепція «магічного п'ятикутника».

ANALYSIS AND TRENDS OF UKRAINE ECONOMY DEVELOPMENT IN THE WORLD

The article analyzes applied theoretical aspects and progress of Ukraine to the global market. The modern economic situation of Ukraine is determined, the problems and prospects of modern development are analyzed. The development trend of the modern world market is characterized. The development of the economics of Ukraine on the basis of the concept of "magic pentagon" was analyzed. There are five components, such as: economic growth, stabilization of prices, payments balance, deficit-free budget and full employment, enable the national economy to develop properly. The material of the article illustrates the dynamics of Ukraine's development indicators: (Real GDP: annual percent change), (Consumer Prices: annual percent change), (Balance on Account: percent of GDP). The essence and description of five modern trends of the world economy development are determined. This article

demonstrates that the Ukrainian economy depends directly on trends the development of the world economy: integration processes; support and development of partnerships, formation and management of large-scale advancements, goods, services, finance, labor, etc.

Постановка проблеми. Вихід на світові ринки збуту, інтеграційні процеси, правильне ведення інвестиційної політики, збільшення частки виробничих підприємств, поліпшення добробуту населення - є вагомими факторами економічного зростання країни. Однак для визначення перспектив розвитку, варто провести аналіз тенденцій ведення сучасного світового господарства та визначити основні перешкоди інтеграційних процесів.

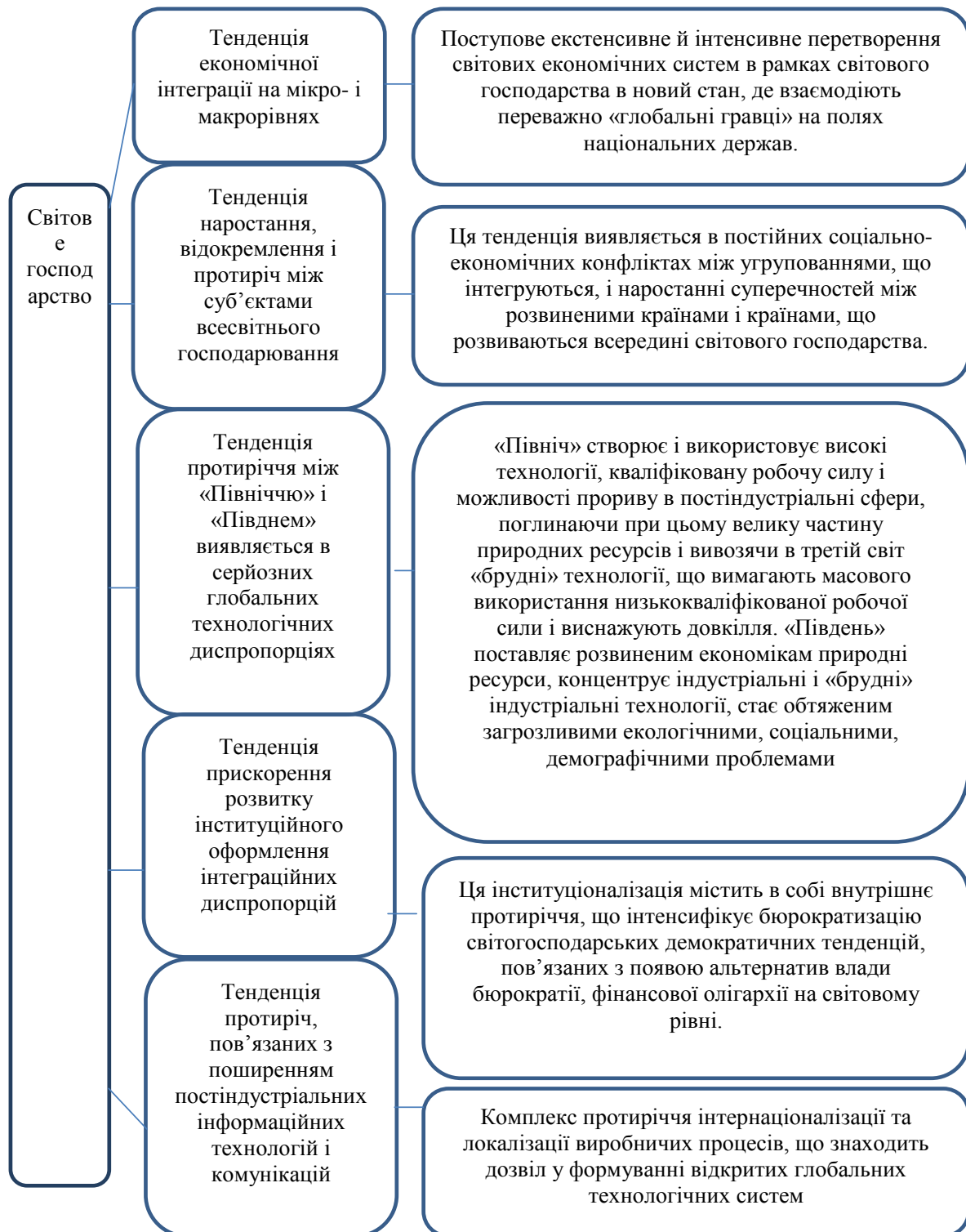
Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню сучасних економічних аспектів розвитку України приділило увагу багато економістів, серед них: Галасюк В. В., Горнакова Д.В., Жадан І.Е., Задорожнюк Н.О., Запасна Л.В., Злупко С.І., Долішний М.І., Качмарик Я.Д., Корфина Ю. Д., Мельник В.Г., Надтока Т.Б., Тимощук М.Р., Труфанова Д.О., Фокіна С.Ю., Юстінович Ю.Г.

Метою статті є визначення перспектив розвитку України в світовому просторі на основі аналізу сучасних тенденцій інтеграційних процесів та тенденцій розвитку сучасного світового господарства з урахуванням концепції «магічного п'ятикутника».

Виклад основного матеріалу. Сучасний світ набирає руху у напрямі розвитку світового господарства, що являє собою сукупність національних економік, що взаємопов'язані економічними зв'язками.

Останнім часом світова економічна активність залишалася зниженою. Зростання в країнах з ринком, що формується, знижувалося, тоді як в країнах з розвиненою економікою тривало невелике відновлювальне зростання. Причинами цього були падіння цін на нафту і на промислові індекси, криза національної економіки, ослаблення валют та

інші чинники [8, с. 265–266.]. На рисунку 1 сформовані основні тенденції змін у світовій економіці на основі поглядів сучасних науковців [2, 5, 7].

Рис. 1. Характеристика тенденцій розвитку сучасного світового господарства [2, 5, 7].

Розвиток економіки України на основі концепції «магічного п'ятикутника» [6] представлено на рисунку 2.

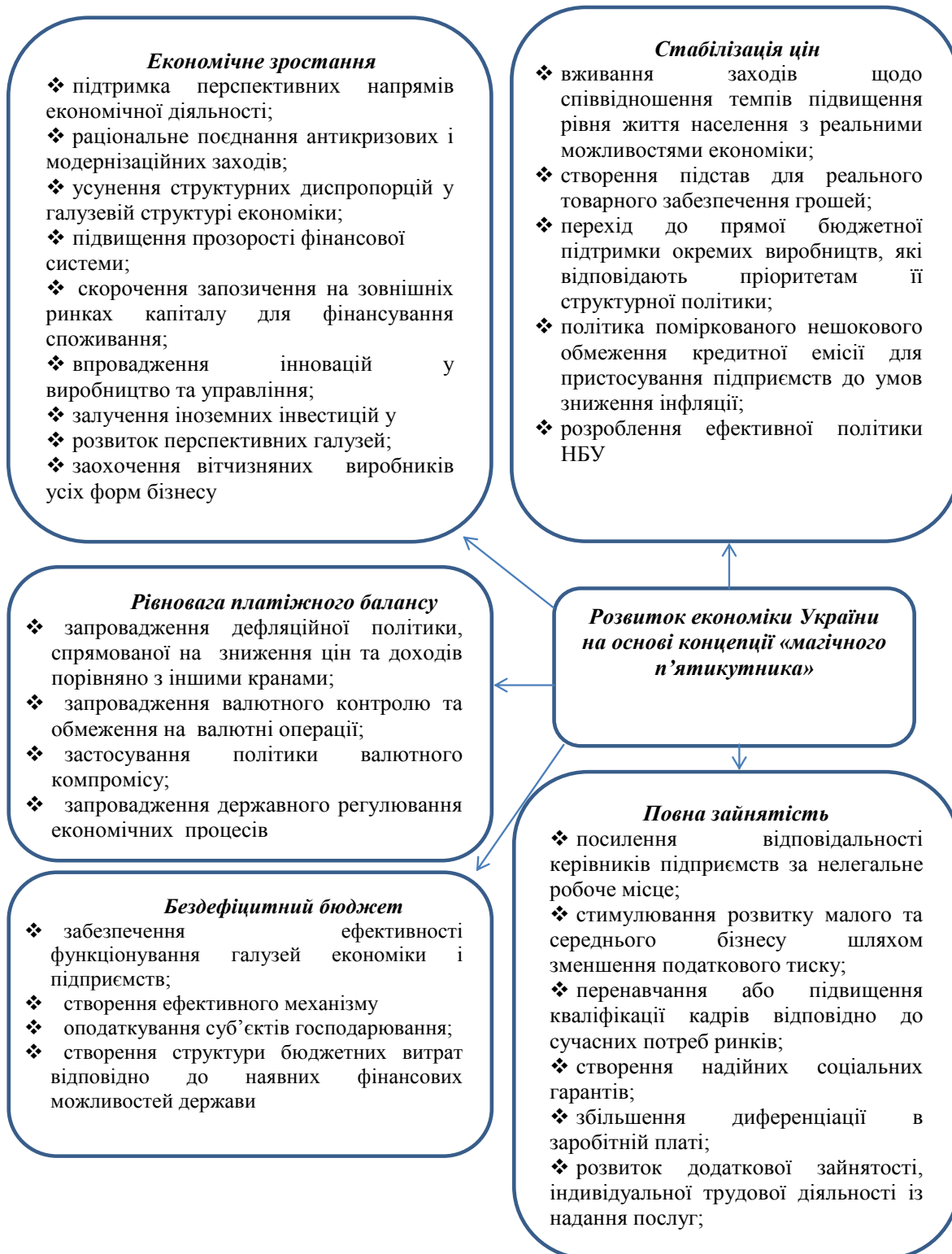

Рис. 2. Характеристика концепції «магічного п'ятикутника» [6].

Розвиток економіки України на основі концепції «магічного п'ятикутника» має комплексний підхід та враховує ключові цілі національної економіки. Впровадження запропонованих дій за кожним складником «магічного п'ятикутника» дасть змогу досягти ключових цілей та забезпечити розвиток національної економіки [6].

Українська економіка прямо пропорційно залежить від розвитку сучасного світового господарства, інтеграційних процесів, розвитку партнерських зв'язків, формуванню масштабних логістичних ланцюгів просування товарів та послуг. В умовах глобалізації світове господарство стає єдиною інтегрованою соціально-економічною системою, в якій спостерігається ряд суперечливих тенденцій [3].

Аналізуючи розвиток України та сусідніх держав у світовому просторі та надаючи перспективні прогнози майбутніх тенденцій, варто скористатися Всесвітнім статистичним виданням рейтингу країн World economic outlook (International Monetary Fund), що обраховує та аналізує економіку сучасних держав [10].

Економічний розвиток країни впливає з рівня осначеності, потужності, стійкості та масштабності діяльності промислового сектору. Сучасні науковці трактують дане поняття по-різному, що додає багатогранності у сприймання його сутності [1].

Активний розвиток технологій, техніки та інновацій сприяє розвитку та зростанню сучасного підприємництва та його прибутковості, що в свою чергу веде до підвищення рівня стабільності держави: її соціального, економічного, а також політичного становища. Адже чим більший рівень підвищення економічних показників господарювання в порівнянні з попередніми періодами, тим більший рівень розвитку та темп економічного зростання в державі [1].

Динамічні показники розвитку України розглядаються за трьома найважливішими економічними складовими (таблиця 1) [10]:

1) Динаміка ВВП або економічний приріс країни (Real GDP: annual percent change) – це відсоткове значення, що відображає зміну значення обсягу ВВП поточного року, до попереднього (базового). При цьому високим вважають рівень темпу приросту більший за 7-8%. Нормальний – це значення зміни приросту 4-6%. Помірний рівень у 2-3%, а низький характеризує значення близьке до 1. Якщо обсяг не зазнає змін, то приріст вважають нульовим. Якщо ВВП скорочується, то значення переходить у негативне, та відображається зі знаком «-».

2) Індекс споживчих цін (Consumer Prices: annual percent change) – це економічний показник, що дозволяє оцінити рівень інфляційних процесів в країні, тобто демонструє зміну рівня споживчих цін у динаміці. За зміною темпів зростання цін, можна охарактеризувати інфляційні процеси так: зміна до 10% - це помірна (повзуча) інфляція, що вважається у світі безпечним значенням; галопуюча інфляція – це зміна більше 10%, що є небезпечним; гіперінфляція інфляція – це найбільш небезпечне зростання, що може сягати зміни у 1000% та над швидкого зростання цін.

3) Торговий баланс (Balance on Account: percent of GDP) – це показник, що відображає різницю між експортованими та імпортованими товарами країни у динаміці, демонструючи економічне становище держави. Якщо експортні операції перевищують імпортні, то баланс вважають активним, у зворотному випадку – пасивним. При чому нетто-баланс – це нульове значення різниці між експортом та імпортом в країні. В розрахунковий баланс країни входить та частина зобов'язань імпорту та експорту, що не була покрита у попередньому. Сальдо торгівельного балансу (різниця експортних та імпортних операцій) визначає рівень конкурентоспроможності держави на світовому просторі.

Таблиця 1

Аналіз та прогноз економічного розвитку країн ¹ у %

Країни	Річний приріст ВВП					
	2014	2015	2016	2017	2018 ²	2022 ²
Росія	0,7	-2,8	-0,2	1,8	1,6	1,5
Білорусія	1,7	-3,8	-2,6	0,7	0,7	2,0
Молдова	4,8	-0,4	4,3	4,0	3,7	3,9
Україна	-6,6	-9,8	2,3	2,0	3,2	4,0
	Індекс споживчих цін					
Росія	7,8	15,5	7,0	4,2	3,9	4,0
Білорусія	18,1	13,5	11,8	8,0	7,5	7,0
Молдова	5,1	9,6	6,4	6,5	5,3	5,0
Україна	12,1	48,7	13,9	12,8	10,0	5,0
	Торговий баланс					
Росія	2,8	5,0	2,0	2,8	3,2	4,0
Білорусія	-6,6	-3,3	-3,6	-5,3	-4,6	-2,5
Молдова	-5,3	-5,0	-3,8	-4,0	-4,0	-5,4
Україна	-3,9	-0,3	-4,1	-3,3	-3,0	-3,0

¹ за даними World Economic Outlook² прогнозні перспективи World Economic Outlook

Аналізуючи дані таблиці 1, варто зазначити, що річний приріст ВВП України у відсотковому значенні до попереднього року в період з 2014-2015 рр. характеризується зменшенням до рівня негативного значення, що характеризує значне скорочення. Проте вже з 2016-2017рр. значення вирівнюється до помірному рівня. Перспективними прогнозами розвитку на 2018-2022 рр. є підвищення динаміки ВВП України до нормального значення.

Щодо характеристики значення індексу споживчих цін, то з 2014 року по 2017 рік можна спостерігати значні стрибки у динамічному коливанні України. Від безпечного значення у 2014 році, рівень перегадить в галопуючу інфляцію 2015 року та втримує дані позиції до 2017 року. Щодо 2018-2022 року, то прогнозується зниження інфляційних процесів до помірному рівня.

Як стверджує президент Української асоціації Римського клубу, народний депутат України Віктор Галасюк – сьогодні українська

економіка переживає не найкращі свої часи. Так, в країні надто повільний приріст ВВП – 2-3% при нормі 8-10%, інвестиції в країну в 100 разів нижчі, ніж в сусідній Польщі, а 2/3 експорту складають сировинні товари. Все це сповільнює економічний розвиток країни.

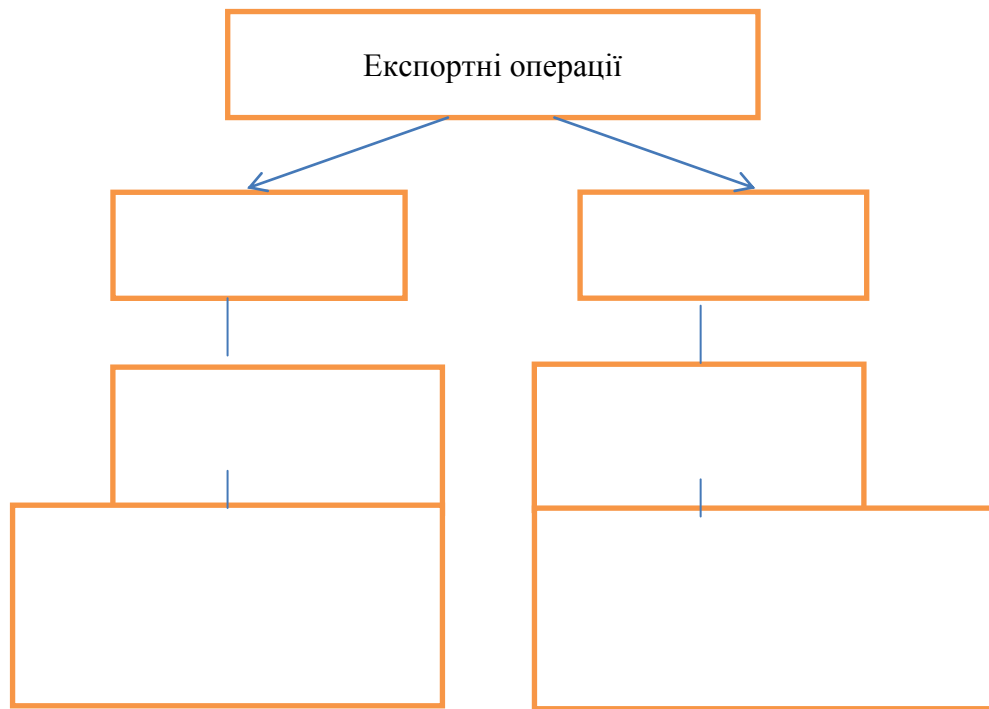
Наразі рівень життя, ВВП на душу населення, доходи українців майже в 5 разів менші за показники ЄС. Причина – неефективна модель економіки та хибна економічна політика. Сьогодні 2/3 українського експорту складають необроблені товари або товари з мінімальним рівнем обробки.

Україна сьогодні є донором сировини, людей і грошей для більш успішних, промислово-розвинутих економік. сировина – це найдешевший товар на ринку, в рази дешевший за вироблену з неї готову продукцію. Сировинна спеціалізація – це мінімальна додана вартість, мінімальна інноваційність, мінімальна перспектива. Те, що жодним чином не посилює економіку країни [4].

Торговий баланс (відображення співвідношення вартості експортованих «вивезених» та імпортованих «ввезених» товарів) України наразі демонструє негативне відображення показників у динаміці, що відображає перевагу імпортних операцій та низьку конкурентоспроможність країни на фоні світових держав. Тобто економічне положення держави є пасивним, адже при активному – експорт перевищує вартість імпорту.

Таким чином у підсумку Україна на сучасному етапі розвитку є сировинним придатком на фоні ведення світової торгівлі та повністю залежить від світових цін на сировину.

Рис. 3. Модель сучасних експортних операцій [4]

Змінити економічну модель на виробничу з сировинного приросту, тобто ввести спеціалізацію на виробництво готової продукції та послуг з високою доданою вартістю, точному виробництві, залучити міжнародні інвестиції, впровадити інновації, відносити продуктивні галузі промисловості.

Отже, чинна модель національної економіки України сформувалася на уламках радянської командно-адміністративної моделі. Вона передбачає контроль великого рентного бізнесу над державними інституціями та спирається на отримання прибутків від експорту переважно сировинної й низькотехнологічної продукції поряд із «проїданням» цих прибутків через малоефективний популістський соціальний патерналізм і корупційний перерозподіл значної частки ВВП. У такій моделі найприбутковішим бізнесом є політика короткострокових цілей, що призводить до деградації реального сектора економіки та зниження глобальної конкурентоспроможності країни. За експертними оцінками, для стрімкого

зростання Україна має мобілізувати свої зусилля й досягти рівня, що становить більше 10 % щорічного економічного зростання. Нижчий рівень соціально-економічних результатів не надасть Україні можливості здолати кризові явища [9].

Рівень економічного розвитку країни можливо підвищити при залученні інвестицій у такі сфери: агропереробка, екотуризм, енергоефективність, «зелена енергетика», транспортна інфраструктура, точне машинобудування, креативні індустрії, науково-дослідні центри, освіта, «нанотехнології».

При правильному використанню кредитів, введенню податкових стимулів, поміркованих тарифів, ведення правильної політики захисту внутрішнього ринку, залученні інвесторів та підтримки високотехнологічного експорту – економічні показники країни зазнають підвищення.

Список використаних джерел

1. Горик-Чубатюк М.О. Вплив розвитку підприємництва на економіку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/2PQICBI>
2. Горнакова Д.В. Сучасні передумови розвитку світової економіки / [Д.В. Горнакова, С.Ю. Фокіна, Ю.Г. Юстінович] // Актуальні проблеми гуманітарних та природничих наук. – 2016. – № 1–3. – С. 1–5.
3. Дзигаленко І.С. Стан та тенденції розвитку сучасної світової економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/16-2017/11.pdf>
4. Економічне диво України – як вийти з кризи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/20180920-ekonomichne-dyvo-ukrayiny-yak-vyjty-z-kryzy/>

5. Жадан І.Е. Сучасний погляд економістів і політиків в умовах глобалізації / І.Е. Жадан // Концепт. – 2014. – Т. 26. – С. 126–130.

6. Задорожнюк Н.О. Розвиток економіки України на основі концепції «магічного п'ятикутника» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/35.pdf

7. Корфина Ю.Д. Прогноз розвитку світової економіки на 2016–2017 роки / Ю.Д. Корфина. – С. 1–12.

8. Труфанова Д.О. Сучасний стан світової економіки і подальші перспективи її розвитку / Д.О. Труфанова // Кон-цепт. – 2016. – Т. 11. – С. 265–266.

9. Україна – 2030. Доктрина збалансованого розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://econom.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/03/E-Book-Doctrine-2030.pdf>

10. World economic outlook (International Monetary Fund) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.com/research/gfci.html>.

REFERENCES:

1. Goryk-Chubatyuk M.O. (2018) Vplyv rozvytku pidpryyemnyctva na ekonomiku Ukrayiny [Influence of entrepreneurship development on the economy of Ukraine], (n.d.). Retrieved at: <https://bit.ly/2PQICBI> [In Ukrainian]

2. Gornakova D.V. (2016) Suchasni peredumovy rozvytku svitovoyi ekonomiky [Modern prerequisites for the development of the world economy]. Aktualni problemy gumanitarnykh ta pryrodnych nauk, vol. 1–3. pp. 1–5. [In Ukrainian]

3. Dzygalenko I.S. (2017) Stan ta tendencyi rozvytku suchasnoyi svitovoyi ekonomiky [Status and trends of the modern world economy], (n.d.). Retrieved at: <http://global-national.in.ua/archive/16-2017/11.pdf> [In Ukrainian]

4. Ekonomichne dyvo Ukrayiny – yak vyjty z kryzy (2018) [The economic miracle of Ukraine - how to get out of the crisis], (n.d.). Retrieved at: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/20180920-ekonomichne-dyvo-ukrayiny-yak-vyjty-z-kryzy/> [In Ukrainian]
5. Zhadan I.E. (2014) Suchasnyj poglyad ekonomistiv i politykiv v umovax globalizaciyi [The modern view of economists and politicians in a globalized world]. *Koncept*, vol. 26. pp. 126–130. [In Ukrainian]
6. Zadorozhnyuk N.O. (2017) Rozvytok ekonomiky Ukrayiny na osnovi koncepciyi «magichnogo pyatykutnyka» [The development of the Ukrainian economy on the basis of the concept of "magic pentagon"], (n.d.). Retrieved at: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/35.pdf
7. Korfyna Y.D. (2017) Prognoz rozvytku svitovoyi ekonomiky na 2016–2017 roky [Forecast for the development of the world economy for 2016-2017 years], pp. 1-12 [In Ukrainian]
8. Trufanova D.O. (2016) Suchasnyj stan svitovoyi ekonomiky i podalshi perspektyvy yiyi rozvytku [The current state of the world economy and the further prospects for its development]. *Koncept*, vol. 11. pp. 265–266. [In Ukrainian]
9. UKRAYINA 2030: Doktrina zbalansovanogo rozvitku [UKRAINE 2030: Doctrine of balanced development], (n.d.). Retrieved at: <http://econom.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/03/E-Book-Doctrine-2030.pdf> [In Ukrainian]
10. World economic outlook (International Monetary Fund), (n.d.). Retrieved at: <http://www.imf.com/research/gfci.html>.